

องค์ความรู้จากการดำเนินการ โครงการพัฒนาการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตมโนบุรี

๑.ความเป็นมา/แนวคิด

แนวคิดการพัฒนาการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตมโนบุรี สืบเนื่องจากสำนักงานเขตมโนบุรีจัดทำโครงการเสริมสร้างวิสัยทัศน์ผู้บริหารเขตและผู้เกี่ยวข้องเพื่อดูงานด้านพิพิธภัณฑ์ ณ สาธารณรัฐอิตาลีซึ่งจากการดูงาน มีองค์ความรู้ต่างๆ ที่สามารถนำมาพัฒนาปรับใช้กับพิพิธภัณฑ์ในพื้นที่ จึงได้มีการนำแนวคิดจากการดูงาน ณ เมือง Verona City Council ซึ่งการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในเมืองเวโรน่า เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเวโรนา แคว้นเวเนโต สาธารณรัฐอิตาลี เป็นเมืองที่มีสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยเหตุที่มีความสำคัญทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เห็นได้ชัดเจนจนได้รับสมญานามว่า “ LITTLE ROMAN” เนื่องจากยังคงสภาพสิ่งก่อสร้างจากสมัยโรมันไว้อย่างสมบูรณ์ เป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจ และเมื่อปี ค.ศ.๒๐๐๐ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ประกาศให้เวโรนาเป็นเมือง “มรดกโลกทางวัฒนธรรม” เนื่องจากเป็นเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรมหลายยุคหลายสมัย ตั้งแต่ยุคโบราณ ยุคกลาง และสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา เรียกได้ว่าทั้งเมืองเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์แห่งใหญ่ที่รวบรวมมรดกวัฒนธรรม

สำหรับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเมืองมโนบุรี เฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ ตั้งอยู่ถนนสีหบุรานุกิจภายในบริเวณสำนักงานเขตมโนบุรี เดิมใช้เป็นศาลากลางจังหวัดมโนบุรี สร้างในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) เป็นอาคารสร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง สถาปัตยกรรมผสมผสานระหว่างสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชื่อพิพิธภัณฑ์นี้ได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เป็นสถานที่เก็บรวบรวมวัตถุ สิ่งของ เอกสาร ศิลปวัฒนธรรม และข้อมูลวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของเมืองมโนบุรีจากอดีตถึงปัจจุบันตามวิวัฒนาการ

๒.กิจกรรมสร้างเสริมองค์ความรู้

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตมโนบุรีมีการพัฒนาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม ซึ่งอาคารพิพิธภัณฑ์ได้มีการปรับปรุงโดยรูปแบบสถาปัตยกรรมยังคงสภาพเดิมเหมือนในอดีต สำหรับห้องแสดงต่างๆ ที่บอกเล่าเรื่องราวในประวัติศาสตร์ซึ่งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเมืองมโนบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของสำนักงานเขตมโนบุรี รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะสร้างเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติเมืองมโนบุรี ศิลปะและวัฒนธรรมในอดีต ให้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจ จึงได้จัดกิจกรรมเพื่อพลิกฟื้นคืนชีวิตพิพิธภัณฑ์ขึ้นเพื่อให้เกิดความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่เป็นเพียงพิพิธภัณฑ์ที่เก็บรักษาวัตถุที่มนุษย์ทำขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะเป็นการให้ประสบการณ์ และมีการตอบโต้ ที่เรียกว่าพิพิธภัณฑ์มีชีวิต โดยมีการจัดกิจกรรมดังนี้

- ๑.กิจกรรมพลิกฟื้นคืนชีวิตพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมโนบุรีและกิจกรรม Walk Rally เทียวเมืองปลาค้นหาของโบราณ รำลึกประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเขตมโนบุรี ซึ่งเป็นการย้อนรอยศึกษาสถานที่สำคัญในอดีต
- ๒.จัดนิทรรศการเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองมโนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน
- ๓.จัดกิจกรรม Walk Rally สู่วัฒนธรรมมโนบุรี

สำหรับการจัดกิจกรรมและนิทรรศการดังกล่าวทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีองค์ความรู้ต่างๆ โดยย้อนรอยศึกษาเส้นทางในอดีตผ่านกิจกรรม Walk Rally ซึ่งมีเส้นทางที่ผ่านสถานที่ในอดีตแต่ยังคงรักษาสภาพเดิมไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติศาสตร์ เช่น สวนเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ ชุมชนตลาดเก่ามีนบุรี เยี่ยมเยียนโรงสีเก่า ชมศาลเจ้าเจิวตี้เหล่าเอี้ยขมตึกเก่าสถานที่ถ่ายละครหยกเลือดมังกร นมัสการพระบรมสารีริกธาตุวัดแสนสุข ชมอาคารเก่าโรงพักมีนบุรี ชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีนบุรี และชมนิทรรศการ ค้นหาของโบราณและรำลึกประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นมีนบุรีและมีการแสดงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

นอกจากนั้นการจัดกิจกรรม Walk Rally สู้วัฒนธรรมมึนบุรี เป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เยาวชนในพื้นที่เมืองมึนบุรีและเยาวชนในกรุงเทพตะวันออก ได้ร่วมกันศึกษาประวัติศาสตร์สามารถเชื่อมโยงความรู้จากอดีตของเขตในกลุ่มกรุงเทพตะวันออก ๙ เขต ซึ่งแต่ละเขตจะมีประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรม โบราณสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น วัด มัสยิด รวมทั้งได้เรียนรู้วิถีชีวิตในอดีตสำคัญอย่างไรกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน โดยมี การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรม ของกลุ่มกรุงเทพตะวันออก ๙ เขต และกิจกรรม Walk Rally สู้วัฒนธรรมมึนบุรีตามเส้นทางต่างๆ ในอดีต

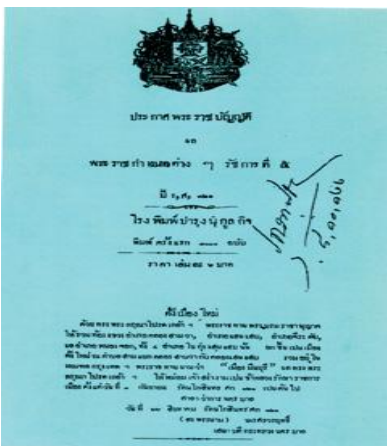

ประวัติความเป็นมาเมืองมินบุรี

“มินบุรี” เป็นเมืองเก่ามีประวัติความเป็นมาอันยาวนานกว่า ๑๑๐ ปี เดิมเขตมินบุรีเคยเป็นจังหวัดหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเทพฯ นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมท้องที่อำเภอคลองสามวา กับอำเภออื่นๆ อีก ๓ อำเภอ คือ อำเภอแสนแสบ อำเภอเจียรต๊ับ อำเภอหนองจอก รวมเป็น ๔ อำเภอ ให้ตั้งเป็นเมืองมินบุรีขึ้นเมื่อ ร.ศ.๑๒๑ (๑ กันยายน ๒๔๔๕) ขนานนามว่า “เมืองมินบุรี” ซึ่งหมายถึง “เมืองปลา” แต่เดิมพื้นที่มินบุรีไปจนถึง อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เป็นอาณาบริเวณที่เรียกว่า “ทุ่งหลวง” หมายถึงท้องทุ่งอันกว้างใหญ่ ตั้งอยู่บนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เมื่อ

มีการขุดคลองแสนแสบ-บางนา ผ่านบริเวณทุ่งหลวงในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ จึงมีผู้มาตั้งบ้านเรือนอาศัยอยู่แนวคลองแสนแสบและคลองสาขา จึงเรียกกันว่า “ทุ่งหลวงแสนแสบ” หรือ “ทุ่งแสนแสบ” ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ขุดคลองรังสิตและคลองซอยต่างๆ ขึ้น บริเวณทุ่งหลวง มีอพยพมาอาศัยอยู่ตามริมฝั่งคลอง แล้วเรียกบริเวณนั้นว่า “ทุ่งหลวงรังสิต” หรือ “ทุ่งรังสิต” จากนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะเขตทุ่งหลวงทั้งสองขึ้นเป็นแขวง เมืองขึ้นกับมณฑลกรุงเทพฯ และพระราชทานนามให้ตรงกันคือ “ทุ่งหลวงแสนแสบ” ตั้งเป็น “เมืองมินบุรี” หมายถึง “เมืองปลา” และ “ทุ่งหลวงรังสิต” ตั้งเป็น “เมืองธัญบุรี” หมายถึง “เมืองข้าว” ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งอยู่ก่อนแล้ว เมืองมินบุรีและเมืองธัญบุรีในขณะนั้นต่างก็สังกัดมณฑลกรุงเทพฯ เช่นเดียวกัน กล่าวคือ มณฑลกรุงเทพฯ ประกอบด้วย ปทุมธานี นครเขื่อนขันธ์ สมุทรปราการ นนทบุรี ธัญบุรี และมินบุรี สำหรับเมืองมินบุรีเจ้าเมืองคนแรก คือ หม่อมเจ้าสง่างาม (สุประดิษฐ์) ดั่งมีเอกสารสำคัญเรื่องราวราชการหัวเมืองมณฑลกรุงเทพฯ สมัยรัชกาลที่ ๕ เกี่ยวกับการตั้งจังหวัดมินบุรี ดังนี้

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ร.ศ. ๑๒๑ ได้ทรงมีพระบรมราชานุญาตให้ยก ๔ อำเภอ คือ อำเภอคลองสามวา อำเภอแสนแสบ อำเภอเจียรต๊ับ และอำเภอหนองจอก ขึ้นเป็นเมืองใหม่ โดยพระราชทานนามว่า “เมืองมินบุรี” ซึ่งหมายถึง “เมืองปลา” และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าสง่างาม เป็นข้าหลวงรักษาราชการเมือง ตั้งแต่วันที่ ๑ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๒๑

ตามประวัติศาสตร์ เมืองมินบุรีเกิดการเปลี่ยนแปลงฐานะหลายครั้ง เพราะการแบ่งเขตปกครอง และภาวะเศรษฐกิจจนกระทั่ง ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ นครหลวงกรุงเทพธนบุรีได้เปลี่ยนแปลงเป็น กรุงเทพมหานคร จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นเขตมินบุรี

พระพุทธรูปประจำจังหวัดมโนบุรี พ.ศ.๒๔๗๐

เดิมจังหวัดมโนบุรี ขึ้นอยู่กับมณฑลกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๔๔๕ ในรัชกาลสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เมืองมโนบุรี จึงมีศาลจังหวัด, เรือนจำจังหวัดฯ รวมทั้งได้พระราชทานพระพุทธรูปปางมารวิชัยไว้ประจำเมืองมโนบุรี มีขนาดหน้าตัก ๙ นิ้ว เนื้อทองทั้งองค์ โดยมีจารึกที่ฐานกระพุทธรูปดังนี้

สำหรับ ศาลากลางจังหวัดมโนบุรี ปีเถาะ
พุทธศักราช ๒๔๗๐

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเมืองมโนบุรี

ตั้งอยู่ในอาคารศาลาว่าการจังหวัดมโนบุรี ซึ่งต่อมาเป็นที่ทำการเขตมโนบุรีหลังเก่า เดิมเป็นอาคารไม้สัก ทั้งหลังแต่เมื่อมีสภาพเก่าแก่ อาคารชำรุดทรุดโทรม ได้มีการบูรณะปรับปรุงเป็นพิพิธภัณฑ์ฯ โดยรูปแบบทางสถาปัตยกรรมยังคงเดิม ซึ่งแบ่งเป็นห้องจัดแสดงประกอบด้วย ห้องบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาประวัติศาสตร์ การตั้งเมืองมโนบุรี ห้องจัดแสดงเฉลิมพระเกียรติ ห้องแสดงเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในอดีต ห้องการเมืองการปกครองภายในห้องจัดแสดงมีช่องเล็กๆ บนพื้นอาคาร ที่มีขนาดให้คนพลอดลงไปได้ซึ่งเป็นช่องทางลงไปยังคุกอยู่ใต้ถุนของอาคารที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ เคยใช้ขังนักโทษเมื่อในอดีตที่ยังเป็นเมืองมโนบุรี และห้องสุดท้ายคือศาสนา ซึ่งจัดศาสนาในพื้นที่

สำนักงานเขตมโนบุรี ได้เล็งเห็นความสำคัญประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเมืองมโนบุรี จึงได้จัดกิจกรรมพลิกฟื้นคืนชีวิตพิพิธภัณฑ์ให้มีชีวิต รวมทั้งอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ในอดีตจนถึงปัจจุบันสำหรับเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ซึ่งการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างองค์ความรู้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเมืองมโนบุรี ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับองค์ความรู้ตามห้องต่างๆ ของอาคารพิพิธภัณฑ์ดังนี้

ห้องหอจดหมายเหตุเมืองมิน

เป็นห้องจัดแสดงเฉพาะของท้องถิ่นที่บรรยายเรื่องราวแต่ละส่วนของเขตมินบุรีอย่างละเอียด เปรียบเสมือนหอจดหมายเหตุเมืองไทยแบบย่อส่วน จัดแสดงภาพรวมของเขตมินบุรี ตั้งแต่ประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต ภาพการเสด็จประพาสต้น และสะดุดตาไปกับเรือมาดและเรือยอดไชยาจำลอง พระราชพาหนะในการเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ที่ทรงแล่นเรือมาจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ผ่านมาทางคลองแสนแสบและประทับแรมที่เขตมินบุรี

ห้องแผนที่ของเขตมินบุรีในปัจจุบัน มีลูกเล่นดึงดูดความสนใจด้วยไฟหลากสีแสดงสัญลักษณ์ของสถานที่ต่างๆ โมเดลจำลองภาพวิถีชีวิตผู้คนริมคลองแสนแสบในอดีต และจัดแสดงบันทึกหลักฐานประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ถัดมามีภาพวาด สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงนุภาพจัดแสดงไว้ให้ชมและภาพพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕

ห้องหอเกียรติยศ

ถัดมาเป็นห้องหอเกียรติยศที่จัดแสดงเกี่ยวกับความภาคภูมิใจในเขตมินบุรี เช่นการเสด็จมาปิดพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ ๕ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๕ ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี เสด็จมาเยี่ยม เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ และจัดนิทรรศการพระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ห้องศิลปกรรมและวัฒนธรรม

ถัดมาเป็นห้องศิลปกรรมวัฒนธรรมของชุมชนมีนบุรี จัดแสดงเครื่องมือ เครื่องใช้ในอดีต การเลี้ยงปลา การเพาะปลูก สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สะท้อนวิถีชีวิตของชาวมินบุรี มีการจัดแสดงสิ่งของที่เป็นของเก่า โบราณที่มีการใช้งานจริง เช่น อุปกรณ์ดักปลา จับปลา ชนิดต่างๆ และแปลงปลูกหญ้าขนาดเล็ก พันธ์ปลาน้ำจืด ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

ห้องการเมือง การปกครอง

ห้องการเมืองการปกครอง จัดแสดงภาพถ่ายรูปผู้ปกครองเมืองตั้งแต่อดีตจนถึงผู้อำนวยการเขตมีนบุรี คนปัจจุบัน จัดแสดงความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของไทยรวมทั้งเครื่องมือ เครื่องใช้และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง เช่น หมวกทหาร ตำรวจ กล้องเก็บสารเคมี อาวุธต่างๆ และมีจุดชมคุกซังนกโทษสมัยก่อน ตั้งแต่เป็นจังหวัดมีนบุรี

ห้องศาสนา

ห้องศาสนาจัดแบ่งห้องเป็นสองส่วน

ส่วนที่ ๑ จัดแสดงศาสนาพุทธประกอบด้วยพระพุทธรังสีสวรรค์รังสรรค์ พระพุทธสิหิงส์จำลองชนิดย่อ รูปภาพและข้อมูลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ส่วนที่ ๒ ห้องละหมาดจำลองของศาสนาอิสลามมีอุปกรณ์การละหมาดให้ได้ชม เช่น พรหมที่ชาวมุสลิม ต้องใช้นั่งละหมาด พระคัมภีร์ เป็นต้น

✧ เมืองมินถิ่นเก่าที่เล่าขาน ✧

จากการบอกเล่า

ปีพุทธศักราช ๒๔๔๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตั้งเมืองใหม่พร้อมกับพระราชทานนามให้ว่า “มินบุรี” จากอดีตจนถึงปัจจุบันมินบุรีมีการเปลี่ยนแปลงไปมากจนเกือบไม่เห็นสภาพเดิมเหลือไว้แต่ความทรงจำของผู้คนที่ยังจำภาพอดีตเหล่านั้นไม่ลืมเลือน พยายามถ่ายทอดเล่าขานให้กับชนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นส่วนหนึ่งของ “มินบุรี”

มินบุรี เป็นจังหวัดเล็กๆ ประกอบด้วยกิ่งอำเภอคลองสามวา อำเภอแสนแสบ อำเภอเจียรตัมและอำเภอนองจอก ต่อมาลดฐานะลงมาเป็นอำเภอมินบุรี ขึ้นอยู่กับจังหวัดกรุงเทพฯ

มินบุรีเป็นเมืองสงบ ไม่มีความสับสนวุ่นวาย ทุกชีวิตมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย สถานที่ราชการจะตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน โดยมีถนนเล็กๆ ปูด้วยอิฐเผามีระยะทางประมาณ ๓ - ๔๐๐ เมตร ตั้งแต่เชิงสะพานข้ามคลองสามวาจนสุดถนน ประกอบด้วย จวนผู้ว่า เป็นตึก ๒ ชั้น ภายในประกอบด้วยห้องสี่มุมปู สีเหลือง สีเขียว งดงาม ต่อมากลายเป็นบ้านพักนายอำเภอ แล้วรื้อทิ้งไปปลูกเป็นสถานีอนามัยและสร้างใหม่เพิ่มเติมเป็นศูนย์สาธารณสุข ๔๓ ในปัจจุบัน ถัดไปเป็นที่ว่าการอำเภอมินบุรี เป็นเรือนไม้สักชั้นเดียว(ปัจจุบันอนุรักษ์เป็นพิพิธภัณฑ์) มีสระบัวขนาดใหญ่ ข้างมองดูมรื้น ต่อจากบ่อบัวจะเป็นศาลจังหวัดมินบุรี ซึ่งสร้างเป็นตึกใต้ถุนสูง (ขณะนี้ทุบทิ้งไปแล้วกลายเป็นศาลใหม่ที่โอโงงมาก) ถัดจากศาลเป็นหอทะเบียนที่ดินเรือนจำมินบุรี และสถานีตำรวจซึ่งสร้างเป็นเรือนไม้ชั้นเดียวใต้ถุนสูงอยู่สุดถนน

เมื่อเดินย้อนกลับจะพบสหกรณ์เมืองมินบุรี ต่อด้วยบ้านพักสารวัตร(ขณะนี้กลายเป็นที่เก็บรถ) โรงเรียนช่างไม้มินบุรี (เป็นโรงเรียนมินบุรีสอน ป.๕.-ป.๗) ปัจจุบันเป็นแพลตฟอร์มราชการครู และข้าราชการกม. และบ้านพักครูมินบุรี เดินต่อมาเป็นโรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ ซึ่งเป็นเรือนไม้สัก ๒ ชั้น ใกล้เคียง โรงเรียนมีสระใหญ่เต็มไปด้วยดอกโสนและบัวหลวง สัตตบงกช ก็มีชาวบ้านได้อาศัยเก็บดอกไปขายตามอรัญญิตต่อมากกรมชลประทานให้เรือขุดลอกลำคลองแสนแสบปล่อยดินขึ้นมาถมทำให้สระบัวกลายเป็นสนามใหญ่ที่นักเรียนและเด็กๆ ในละแวกนี้ใช้เป็นที่พักผ่อนยามว่างเวลาอันยาวนาน ชาวบ้านเรียกสนามหน้าเมือง ใช้จัดการแข่งขันกีฬา สรงน้ำพระในวันสงกรานต์ จัดงานประเพณีต่างๆ เป็นที่ฉายหนังกลางแปลง ในระยะหลังๆ เป็นที่แข่งขันกีฬาของโรงเรียนมินบุรีและโรงเรียนสตรีเศรษฐบุตรบำเพ็ญ

ติดกับสนามเป็นโรงเรียนประชาบาลมินบุรี เป็นอาคารไม้หลังเดียว มี ๒ ชั้น เด็กๆ กลัวกันมากเพราะมีเสาตอม้าน้ำซึ่งเป็นที่สูงของนางตะเคียน ด้านหน้าติดกับถนนเป็นห้องสมุดประชาชนมินบุรี ซึ่งทำพิธีเปิดพร้อมกับสะพานข้ามคลองสามวาและสถานีอนามัยโดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ปี พ.ศ.๒๔๘๘

ด้านหลังอาคารเรียนเป็นถนนเล็กๆ ปลูกต้นพิกุลเรียงราย เด็กๆ มักจะไปเก็บพิกุลร่วงที่ได้ต้นตอนเช้ามีด เพื่อนำไปขายร้านขายยา ทั่วๆ ที่กลัวผี เพราะตรงต้นไทรใหญ่เคยเป็นสุสานมีคนตายมาก(ลือกันว่าผีดู) ต่อมา นายบุรี พรหมลักขโณ นายอำเภอมินบุรีให้สร้างเป็นตลาดสดขึ้น แต่ทิ้งร้างไปเนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก เดินขึ้นสะพานข้ามคลองสามวาก็ถึงตลาด “เสี่ยเสียง” นายเสียง วิฑูรชาติ มีร้านค้ามากกว่า ๑๒๐ ร้าน เรียงรายตามริมคลองสามวา เลี้ยวมาตามคลองแสนแสบสิ้นสุดที่โรงสีตาดหลน พ.ศ.๒๕๑๐ ไฟไหม้หมดต้องรื้อทิ้ง แล้วสร้างขึ้นอีกต่อมาถูกไฟไหม้อีก จนเป็นตลาดในสภาพปัจจุบันตรงข้ามตลาดเสี่ยเสียงด้านคลองแสนแสบ เป็นตลาดที่สร้างขึ้นเก่าแก่มีอายุมากทางราชการเห็นควรว่าให้อนุรักษ์ไว้(ต่อมาไฟไหม้ต้องรื้อทิ้งทั้งหมดปรับปรุงเป็นถนนเลียบบคลองแล้ว)ในตลาดแห่งนี้มีร้านขายยาไทย-จีนของ “ก้านนกวิ หลายชูไทย” มีโรงหนังที่เราเรียกว่า “วิก” มีขนมไทยรสชาตอร่อยมากคือร้าน “ป่าสายัณห์” สุดตลาดเป็นสะพานข้ามไปยังโรงสีของตระกูล “มินชัยนันท์” ด้านหน้าตลาดเสี่ยเสียง เชิงสะพานใหญ่เป็นถนนที่รถแล่นได้ ทั้งสองฝั่งยังเป็นบ้านเรือที่อยู่อาศัยมีร่มไม้ครึ้มนำเดินจนถึงบึงน้ำมัน (สี่แยกไฟแดง) ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต่างเดินไปตลาด ไปโรงเรียน และไปวัด

✧ สายน้ำประวัติศาสตร์ ✧

คลองแสนแสบเป็นวิถีชีวิตของชาวมินบุรี ต่างใช้ลำคลองเพื่อประโยชน์สุขของทุกคนไม่ว่าจะเป็นการบริโภค การค้าขาย การสัญจรไปมา และเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน เป็นแหล่งพักผ่อน ประกอบอาชีพ ทุกชีวิตล้วนอาศัยคลองแสนแสบทั้งสิ้น สายน้ำที่ใสสะอาด ผุงปลาชุกชุม ทั้งสองฝั่งคลองมีเครื่องมือหาปลาหลากหลายชนิด ล้วนเต็มไปด้วยปลาที่จับได้นำไปเป็นอาหารจนเหลือไว้ขายเป็นการเพิ่มรายได้ แต่บัดนี้สิ่งที่กล่าวมาแล้วเหลือไว้แต่เพียงคำบอกเล่าเท่านั้น

วันเพ็ญเดือนสิบสอง น้ำคลองใสสะท้อนแสงจันทร์เต็มไปดด้วยกระทงน้อย ใหญ่มีผู้คนลงเรือพาย เรือยนต์แล่นไปมาส่งเสียงร้องเพลงกันอย่างสนุกสนาน เมื่อถึงเวลาที่เย็นคืนทุกบ้านจะตักน้ำใส่ตุ่มใส่โองักันเพราะถือวาศักดิ์สิทธิ์ สายน้ำจะนิ่งสนิทชั่วครู่ เด็กๆ กระโดดลงไปว่ายน้ำเล่นกันอย่างมีความสุข

สองฟากฝั่งคลองมีวัดและมัสยิดหลายแห่ง อาทิเช่น วัดแสนสุข วัดใหม่ล้านกแขวก วัดบำเพ็ญเหนือ วัดบางเพ็งใต้ สุเหร่าทรายกองดิน และสุเหร่าแสนแสบ(เดิม)

ทุกเช้าจะมีเรือกาแพ ก่อนเที่ยงจะมีเรือกวยเตี้ยว เรือขนม เรือขายของ ส่งเสียงร้องเชิญชวนให้คนมาซื้อ มีเรือโยงลากผ่านไปมาเสมอ เด็กๆ มักจะกระโดดลงไปเกาะเล่นกัน แต่เดี๋ยวนี้ภาพเหล่านั้นไม่มีอีกแล้ว เพราะคนมักง่ายทำให้น้ำเน่าเสียจนใช้ประโยชน์ไม่ได้

✧ อาชีพของชาวมินบุรี ✧

อาชีพหลักของชาวมินบุรี คือทำนา ชาวมินบุรีเป็นชาวนาที่มีคุณภาพไม่แพ้ที่อื่น ใครจะไปคิดว่า นาข้าวดีๆ ขณะนี้กลายเป็นโรงเรียนพรสุดา ที่ทำการไปรษณีย์ เป็นหมู่บ้านจัดสรร คนที่จำได้จะไม่ลืมสองฝั่งถนนรามอินทรา จะเห็นต้นข้าวปลิงไสว เมื่อข้าวออกรวงลมจะพัดพากลิ่นหอมของรวงข้าวโชยมา แต่เดี๋ยวนี้กลายเป็นตึกรามบ้านช่องที่แออัดไม่น่าดู

✧ การค้าขายมีทั้งทางน้ำและทางบก ✧

ชาวบ้านใช้เรือพายในการเดินทาง มีเรือจ้าง เรือเมล์วิ่งรับส่งคน โดยเฉพาะเรือเมล์ มีหลายลำ เช่น เรือแสนแสบ เรือไฟเงิน เรือไฟดำ เรือเจียรดับ มีเรือเมล์นำยลิตวิ่งจากประตูน้ำผ่านมินบุรี สุดทางที่แปดริ้ว ต่อมาใช้เรือหางยาววิ่งจากมินบุรี - หนองจอก มินบุรี - บางกะปิ

รถประจำทางวิ่งจากมินบุรีถึงประตูน้ำ สุดทางที่มหานาค และมีรถเมล์ขาววิ่งจากประตูน้ำมามินบุรี

✧ ศาสนาในมินบุรี ✧

มินบุรีมีผู้นับถือศาสนาพุทธ และอิสลาม มีวัดและมัสยิดหลายแห่ง แต่ไม่เกิดปัญหาในเรื่องศาสนาทุกชุมชนจะให้ความร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันโดยไม่คำนึงถึงเรื่องความแตกต่างทางศาสนา จึงทำให้ชาวมินบุรีในอดีตมีแต่ความสุข

✧ การละเล่น ✧

การละเล่นในมินบุรีที่ถือว่าเป็นการพนันมีอยู่ ๒ อย่าง อย่างแรก คือบ่อนไก่ อยู่บริเวณตลาดเก่าริมคลองสามวา ชาวบ้านนำไก่ชนพื้นบ้านมาตีกัน ไก่ชนมินบุรีถือว่ามีชื่อเสียงมาก
อย่างที่สองคือปลากัด เมื่อว่างจากฤดูทำนา(ทำนาครั้งเดียว) ชาวบ้านจะนำปลาที่เลี้ยงดูมาอย่างดีมาเปรียบแล้วปล่อยลงกัดกัน ปลากัดมินบุรีมีความสวยงามไม่แพ้ที่อื่นเหมือนกัน

จากคำบอกเล่าของผู้อาวุโส หลายท่าน ที่มองสภาพการเปลี่ยนแปลงของมินบุรีมาตลอด ทำให้เยาวชนทั้งหลายได้รับทราบถึงความเป็นมาของท้องถิ่นตน จะได้เกิดความรู้สึกรักท้องถิ่น ต้องการที่จะพัฒนาให้บางสิ่งบางอย่างกลับไปเหมือนเดิม เช่นช่วยกันอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่น โดยเฉพาะช่วยกันดูแลคลองแสนแสบให้กลับมามีเหมือนเดิมหรือใกล้เคียงกับสภาพเดิม
๒๐ กันยายน ๒๕๓๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จประทับเรือนาวานำโชคประพาสคลองแสนแสบ และวันนี้จึงเป็นวัน “ร่วมในภักดีรักรักษ์คลองแสนแสบ”

✧ ของดีเมืองมิน ✧

เมืองปลาน้ำจืด

มินบุรีเป็นถิ่นที่มีพันธุ์ปลาหลายตระกูล โดยเฉพาะปลาตะเพียน และมีชื่อเสียงมากในปัจจุบัน คือ ปลากัดที่มีชื่อเสียงมินบุรี ซึ่งเขียนปลากัดทั้งหลายต่างก็ยกให้เป็นหนึ่ง มีพันธุ์ปลาต่างๆ มากมาย จึงเป็นที่มาของชื่อมินบุรี

อุดมไก่พันธุ์ดี

มินบุรีเป็นถิ่นกำเนิดของไก่ชนโดยสายเลือดแล้ว ไก่ชนที่มีพื้นเพจากมินบุรีเป็นไก่ชนนักสู้ที่วงการเขียนไก่ต่างยอมรับนับถือทั่วประเทศ เพราะไม่ว่าจะไปแข่งขันที่ไหนจะชนะคู่ต่อสู้ตลอด จนคู่ต่อสู้เกรงกลัว ปัจจุบันนอกจากไก่ชนแล้วยังมีไก่ทั้งที่เป็นไก่พันธุ์เนื้อ และไก่พันธุ์ไข่เลี้ยงกันมาก ทั้งระบบครัวเรือนและระบบอุตสาหกรรม ซึ่งมีโรงงานผลิตภัณฑ์อาหารจากไก่อยู่หลายแห่ง

ขจิไร้หญ้า

ภูมิประเทศของมินบุรี เป็นที่ลุ่ม จึงเหมาะสมแก่การทำไร่หญ้า หญ้าที่มีชื่อเสียงของมินบุรี คือหญ้านวลน้อย ปัจจุบันปลูกหญ้ามาเลย์และหญ้าญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น เพื่อสนองความต้องการของทั่วประเทศ ความภาคภูมิใจของชาวไร่หญ้ามินบุรี คือ ส่งหญ้าออกขายยังจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ

งามตาดอกบัวขาว

จากสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ลุ่มน้ำตื้นเหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืชตระกูลบัว จึงทำให้มินบุรีมีแหล่งต้นบัวมากมาย ชาวมินบุรีได้ดัดแปลงให้เป็นอาชีพ ในรูปของการทำนาบัว โดยเฉพาะดอกบัวขาว ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่ชาวพุทธสำหรับนำไปบูชาพระ หลักฐานที่สามารถยืนยันว่ามีดอกบัวขาวอยู่มากก็คือในพื้นที่ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของ “หมู่บ้านบัวขาว” ซึ่งแต่ก่อนบริเวณนี้ เป็นหนองน้ำอุดมไปด้วยดอกบัวขาวหรือที่สุเหร่าบัวขาว

ห้าดาวเปิดอบควันอ้อย

อาชีพการทำเปิดอบควันอ้อยของชาวจีนในมินบุรี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนเชื้อสายมาจากจีนตอนใต้ ได้นำความรู้ความชำนาญมาประกอบอาชีพขึ้น โดยใช้เปิดพันธ์เนื้อปักกิ่งผ่านกรรมวิธีต่างๆ จนเป็น”เปิดอบควันอ้อย” ที่มีชื่อเสียงมาก โดยเฉพาะเปิดอบควันอ้อยนี้ ส่งเป็นสินค้าออกไปขายยังฮ่องกงและไต้หวัน

นับร้อยเป็นเลิศบ้านจัดสรร

จากการขยายตัวของเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ทำให้มินบุรีเป็นที่รองรับคนเมืองรุ่นใหม่ พื้นที่ดินในมินบุรีราคาสูงขึ้น ธุรกิจเกี่ยวกับที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เกิดขึ้นมากมายหลายโครงการทั้งในรูปแบบของบ้านจัดสรร และสวนเกษตร

สารพันของโบราณ

มินบุรีมีโบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญหลายแห่ง

- พระพุทธรังสีสวัสดิรังสรรค์ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่เมืองมินบุรี เป็นพระปางมารวิชัย เนื้อนวโลหะ หน้าตัก ๙ นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๐ เป็นที่สักการบูชาของชาวมินบุรี
- เรือนไม้สัก ปัจจุบันเป็นอาคารพิพิธภัณฑสถาน ใช้เป็นศาลากลางจังหวัดมินบุรี ก่อสร้างด้วยไม้สักทั้งหลัง
- วัดบางเพ็งใต้ สร้างเมื่อประมาณปี ๒๓๙๔ ปลายรัชกาลที่ ๓ รูปแบบก่อสร้างศิลปะแบบไทย พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ หอพระ สวยงาม
- วัดบำเพ็ญเหนือ สร้างเมื่อประมาณ ปี ๒๓๖๗ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ โดยชาวเวียงจันทน์ที่อพยพจากบางปะอิน อยุธยา ร่วมกันสร้างขึ้น มีศาลประดิษฐานพระพุทธโสธรจำลอง
- วัดแสนสุข เป็นวัดโบราณ สันนิษฐานว่า สร้างสมัยกรุงธนบุรีประมาณ พ.ศ.๒๓๑๕ เดิมชื่อวัดแสนแสบ ต่อมาปี ๒๔๘๗ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นวัดแสนสุข โดยถือเป็นวัดคู่เมืองมินบุรีในอดีต
- วัดใหม่ล้านนงแขวก ชาวบ้านนิยมเรียกว่าวัดล้านนงแขวก สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ ที่ตั้งวัดเดิม เป็นที่ลุ่ม เมื่อฝนตกจะมีน้ำขังเป็นทางยาว มีต้นไม้มาก จึงมีนกกแขวกไปอาศัยอยู่ เดิมมีเพียงโบสถ์ปลูกลักษณะโรงสังกะสี จึงได้มีการสร้างพระอุโบสถ และได้อันเชิญหลวงพ่อโต ที่ขุดพบจากวัดร้างในจังหวัดสุพรรณบุรี แกะสลักด้วยหินทั้งองค์ ปางสมาธิ เลียนแบบสุโขทัย เป็นประธาน พระอุโบสถมีความแตกต่างจากวัดอื่นๆ เนื่องจากเสมาดัดกับตัวพระอุโบสถ

ปัจจุบันวัดใหม่ล้านนงแขวก มีศาลาการเปรียญหลังใหม่ราคา ๑๕ ล้านบาท มีอักษรพระนามาภิไธย สมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีประดับอยู่ที่หน้าบัน ศาลาหลังนี้มีพระพุทธรูปหินขัดจำลองเป็นประธาน จัดสร้างเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล แต่ทั้ง ๒ พระองค์ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๔ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินยกช่อฟ้าศาลาการเปรียญและบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ในพระเศียรพระพุทธรูปหินขัดจำลอง